

HŘEBÍKOVÁ, Veronika, *Obraz habsburské dynastie v symbolické řeči slavností konaných ve Francii Karla IX. (1570-1574)*, diplomová práce, FF UPCE 2022, 96 s.

posudek oponenta práce

Aktuálnost tématu:

Budování obrazu panovníka či celého rodu a dějiny propagandy patří k významným výzkumným tématům posledních 30 let. Pro raný novověk je dnes klasickou prací dílo Petra Burka, *The Fabrication of Louis XIV* (Yale 1994), na něž navázala celá řada prací i pro habsburské prostředí raného novověku (viz práce Maria Goloubeva, *The Glorification of Emperor Leopold I in Image, Spectacle, and Text* (Mainz 2000) a mnoho dalších). Po roce 2000 pak badatelé rozvíjeli především koncepty symbolické komunikace vzešlé ze sociální a kulturní antropologie (práce Barbary Stollberg-Rilinger), k nimž se hlásí z českých autorů ve svých dílech např. Václav Bůžek (slavnostní vjezdy) či Jiří Hrbek (české korunovace). Žádný z českých autorů však nevěnoval z tohoto hlediska pozornost spojení Alžběty Habsburské a francouzského krále Karla IX. – nabízelo se prozkoumat jejich svatbu, korunovaci Alžběty francouzskou královnou, její slavnostní vjezd do Paříže apod. Právě tohoto tématu se ujala Veronika Hřebíková.

Zdroje:

Práce je vystavěna především na francouzsky psaných oficiálních popisech slavností, jež vyšly tiskem již krátce po jejich proběhnutí. Dále se autorce podařilo prozkoumat různé dílčí oslavné tisky a čerpala také z pramenů uložených ve Francouzské národní knihovně v Paříži. Bohužel se zřejmě nedochovaly dopisy samotné Alžběty, které by na analyzované slavnosti vrhly jiné světlo. Neexistují ale třeba dopisy členů dynastie Valois z té doby? Pramenná základna je totiž sice docela rozsáhlá (a je úctyhodné, že se diplomantka odváží zpracovávat francouzsky psané prameny), ale typově dost jednostranná a pohled z jiného úhlu by se velmi hodil. Nebyly např. při příležitosti svatby či korunovace raženy speciální mince? Pokud ano, jakou symboliku využívaly? Také se nabízí otázka, zda neexistují zprávy císařových diplomatů z Paříže z tohoto období. Minimálně na pohřbu Karla IX. císař Maxmilián II. svého zástupce měl.

Autorka ovšem musela prostudovat mnoho zahraniční literatury, protože v českém prostředí se tématu dotkli jen nemnozí. Oceňuji proto rozsáhlý, devítistránkový seznam zdrojů, v němž ovšem postrádám výše zmíněné zakladatelské a inspirativní dílo Burkovo, jež ukazuje na širší pramenů, které se dají využít. Také o slavnostních vjezdech pojednává klasická literatura, kterou ale autorka nevyužívá (především Winfried Dotzauer, *Die Ankunft des Herrschers. Der fürstliche "Einzug" in die Stadt bis zum Ende des Alten Reiches*, Archiv für Kulturgeschichte 55, 1973, s. 245-288 a Klaus Tenfelde, *Adventus. Zur historischen Ikonologie des Festzuges*, Historische Zeitschrift 235, 1982, s. 45-84; v českém prostředí srov. zajímavou bakalářskou práci Jan Ivanega, *Slavnostní vjezd Maxmiliána II. do Vídně roku 1552*, České Budějovice 2008).

Způsob zpracování:

Diplomantka si rozvrhla text na (vyjma úvodu a závěru) šest kapitol a postupuje chronologicky. Nejprve nastiňuje dynasticko-politický kontext a sleduje vztahy obou rodů od časů Karla V. a Františka I. až po 70. léta 16. století (kap. I, s. 14-27). Následně věnovala separátní kapitoly jednotlivým slavnostem spojeným s Alžbětou a Karlem IX. Nejprve popsala jejich svatbu (kap. II, s. 28-34), pak vjezd krále do Paříže (kap. III, s. 35-48) a korunovaci královnou, během níž však zřejmě nebylo ve větší míře použito

habsbursko-valoiské symboliky (kap. IV, s. 49-52). Nejrozsáhlejší kapitola pojednává o vjezdu královny do Paříže (kap. V, s. 53-73) a tam je podrobně rozebírána výzdoba jednotlivých slavnostních oblouků a dalších míst, která nesla hledanou symboliku s odkazy na Alžbětu a její habsburský původ. Tyto partie jsou vzhledem k tématu nejpřesvědčivější a autorka zde dešifruje různé způsoby čtení použité symboliky. Z její interpretace jasně vysvítá, že Karel IX. využíval dynastické spojení s rodem Habsburků propagandisticky a artikuloval ambice rodu Valois: snil o spojení Galie a Germanie pod žezlem společného potomka, obnově velké říše Karla Velikého a možná i dobytí Jeruzaléma. Potomek mužského pohlaví však ze svazku nevzešel (mimochodem, co se stalo s jejich dcerou po odjezdu královny vdovy z Francie?) a ani v ostatních aspektech se tomuto francouzskému králi nepodařilo realizovat nic, čím by se svým velkým plánům přiblížil. Navíc záhy zemřel. Proto jako poslední stojí kapitola o pohřbu Karla IX., který následoval necelé čtyři roky po sňatku a během něhož byla vdova, bohužel, zřejmě zcela v pozadí (kap. VI, s. 74-81).

V návaznosti na kapitolu I poněkud postrádám informace, zda spolu Habsburkové a Karel IX. v první polovině 70. let nějakým způsobem spolupracovali v zahraniční politice, když mezi nimi panoval mír. Jaká byla vlastně zahraniční politika Francie za vlády Karla IX.? Opravdu se tento panovník pouze soustředil na řešení domácích záležitostí?

Jazyková úroveň:

Práce je napsána kultivovaným jazykem a jen místy se autorka dopustila dílčích prohřešků. Za zmínku stojí pouze „markrabě brandenburský“ (s. 29), „trevírský arcibiskup Jacques d'Eltz“ (s. 34), shody přísudků s podmětem (s. 32: „šlechtičny cestovali“, s. 53 „dynastie bojovali“, s. 62: „kněží mrskaly“, s. 69: „nechyběli devízy a erby“, s. 78 „jezdci svíraly“) a občas špatně psané čárky (před „a tedy“, „a proto“, ve vazbě „buď, nebo“).

Ostatní komentáře:

Na několika místech bych ocenil dílčí doplnění kontextu. Na s. 49 by se hodilo krátce srovnat rozdíly v korunovaci francouzského krále a královny. Ke s. 51 mám otázku: jakým svatým olejem byla královna pomazána? Křížmem jako král? Použití konkrétního oleje v sobě totiž nese významnou symboliku a mezi královstvími existují podstatné rozdíly.

Shrnutí:

Na diplomovou práci se jedná o velmi povedený spis. Autorka prokázala, že je schopna se vyrovnat s cizojazyčnými prameny a literaturou, ovládla možnosti, které jí nabízela historická ikonologie, a přinesla nové údaje, jež středoevropští historikové zatím neznali. Téma veřejné prezentace spojení habsburského a valoiského rodu je v našich poměrech osvěžující a autorka přesvědčivě dokládá, že francouzští králové využili možnosti vyjádřit své univerzální ambice dávno před Ludvíkem XIV. Práce splňuje všechny základní požadavky kladené na tento typ kvalifikačních textů, mé výhrady nejsou významné. S ohledem na ně ale navrhuji **hodnotit práci stupněm B.**